

Vigasztalások: vigasztalás tehetetlenségben

„Amikor Elizeus, Isten embere meghallotta, hogy Izráel királya megszaggatta a ruháját, ilyen üzenetet küldött a királynak: Miért szaggattad meg a ruhádat? Jöjjön ide hozzám az az ember, és majd megtudja, hogy van próféta Izráelnek! Ezért Naamán elment lovaival és kocsijával, és megállt Elizeus házának a bejáratánál. Elizeus egy követet küldött hozzá ezzel az üzenettel: Menj, és fürödj meg hétszer a Jordánban, akkor újra megtisztul a tested! Naamán azonban megharagudott, elment, és így szólt: Én azt gondoltam, hogy majd kijön, elélem áll, és segítségül hívja Istenének, az Úrnak a nevét, azután végighúzza kezét a beteg helyen, és kigyógyít a bélpokloságból. Hát nem többet érnek-e Damaszkus folyói, az Abáná és a Parpar Izráel minden vizénél? Megfürödhetnek azokban is, hogy megtisztuljak! Azzal megfordult, és haragosan távozott. Szolgái azonban odamentek, és így szóltak hozzá: Atyám, ha a próféta valami nagy dolgot parancsolt volna, azt megtennéd, ugye? Mennyivel inkább megteheted, amikor csak azt mondta, hogy fürödj meg, és megtisztulsz.” (2Kir 5,8–14)

Készülés közben elképzelttem, hogy interjút készítek Naamánnal, ezzel a híres szíriai katonai sztárral, és arra kérem, hogy röviden foglalja össze életét, életének fordulópontjait, nagyobb állomásait... Ha egy ilyen interjút el lehetett volna készíteni, Naamán talán valami ilyesmit mondhatott volna:

– Én azt gondoltam, hogy a pénz, a hatalom, a hírnév, a népszerűség, és mindaz, ami ezzel jár, az én világomban természetes és magától értetődő, olyasmi, mint halnak a víz, de jött a lepra, és minden megváltozott.

– Én azt gondoltam, hogy Izraelben rend van, a királynak szava van, cset-tint, és jön az a híres gyógyító, de az a próféta – micsoda állapotok! – szóba se állt a királlyal, csak úgy üzengett neki.

– Én azt gondoltam, hogy kijön eléem ez a fura kopasz próféta, imádkozik, megérinti a beteg helyeket, de csak azt a sületlenséget tudta mondani – mondani? dehogy mondta, csak úgy kiüzente! – hogy fűrődjek meg hétszer a Jordán vizében.

– Én azt gondoltam, hogy az én helyzetemben, az én pozíciómban nem lehet rendesen Istent szolgálni, de kiderült, hogy lehet. Kiderült, hogy lehet béke a lelkemben.

Naamán életében minden kiszámítható, bejártott; minden a helyén van. Naamán a saját sorsának a kovácsa. De aztán egyszer csak elkezdenek sorjázni életében a meglepetések. Ezeknek a meglepetéseknek mindegyike felér egy-egy arcucsapással vagy éppen balegyenessel. Az első meglepetés a lepra. De meglepetés éri Samáriában, a királyi udvarban, Elizeus házánál, s majd a Jordánnál is. Naamán kiszámítható, jól felépített világa összeomlik.

Másfél-két hónappal ezelőtt az emberi civilizáció akkora pofont kapott, hogy a meglepetéstől még mindig nem tudtunk egészen magunkhoz térni. Mi azt gondoltuk, hogy jól szervezett világunk olyan magától értetődő, természetes dolog, mint hálnak a víz. Mi azt gondoltuk, hogy egy olyan alapvető emberi jogot, mint a mozgás szabadsága, nem lehet csak úgy korlátozni. Mi azt gondoltuk, hogy a tudomány gyorsan előáll a csodagyógyszerrel. De kiszámítható, jól felépített világunk összeomlott. Az egészben a tehetetlenség a legkeservesebb. Feleslegesnek, kiszolgáltatottnak érezzük magunkat. Nem tudunk beleszólni az életünkbe. Nem mi irányítunk. Nem vagyunk sorsunknak kovácsai. Mintha nem is lenne saját sorsunk. Mindenkinek ugyanaz a sorsa: otthon marad és szorgosan mossa a kezeit. Maszkban és kesztyűvel járkál. Nem értjük a világot, össze vagyunk zavarodva. *Hogy lehet az, hogy megfoghatom a pénzt, amit előttem ki tudja, hányan fogdostak össze, de nem foghatom meg a barátom, a kollégám, a szomszédom kezét? Hogy lehet az, hogy most úgy kell szeretni, hogy másfél méter távolságot tartok?* Ez a tehetetlenség, kiszolgáltatottság és tanácstalanság dühössé tesz. De kire legyünk dühösek? Egy vírusra, amiről azt sem tudjuk, hogy egyáltalán élőlény-e, nem lehet igazán dühösnek lenni. Mintha valamilyen körmönfontan gonosz és láthatatlan diktatúrában élnénk.

Zárkózz el, ne érintkezz emberekkel – ez volt a legfontosabb előírás egy leprás számára. Könnyen lehet, hogy Naamán a lepra valamelyik kevésbé agresszív fajtáját kapta el. Könnyen lehet, hogy betegsége nem volt halálos, de annyira elcsúfította az arcát, annyira szétszedte, hogy Naamán hovatovább nem mehetett emberek közé. Nem élhetett normális társadalmi életet, ami az ő helyzetében félt a kegyvesztéssel vagy a száműzetéssel. Könnyen lehet, hogy azt gondolta: ez

a halálnál is rosszabb. Naamán elvesztette az irányítást élete felett. És ekkor egy kislány, felesége rabszolgája, akit éppen szír portyázó csapatok hurcoltak el szülőföldjéről, elmondja, hogy szerinte egy izraeli próféta tudna segíteni. Azt hiszem, ez egy újabb kisebbfajta pofon lehetett Naamának. Egy kislány, akit elraboltak, akinek talán szüleit is lemészárolták, segíteni akar. Éppen neki, a szír hadsereg parancsnokának, akit minden oka meglenne szívből gyűlölni. Az a világ, amiben Naamán élt, nem így működött; abban a világban az ember nem aggodott annak az egészségéért, aki őt rabszolgaként tartotta. Nem segített annak, akinek a parancsára bármikor megtörténhetett a kislányéhoz hasonló vagy még nagyobb szörnyűség. De Naamán ezen a ponton legalább újra úgy érzi, hogy a kezébe veheti az életét. Ajánlólevelet szerez a királytól, megrakodik arannyal, ezüsttel, elegáns ruhákkal, és útnak indul. Máris jobb a közérzete: újra ő sorsának a kovácsa.

De újabb pofon. A samáriai királynak nincs hatalma a próféta felett, nem tudja csak úgy az udvarába rendelni. Itt nem így mennek a dolgok. Izraelben sem rózsás a helyzet, messze nem, de mégsem úgy működnek a dolgok, hogy a király egyet csettint, a próféta meg hanyatt-homlok rohan az udvarba. A király elolvassa a levelet, és rögtön egy kisebbfajta nemzetközi összeesküvésre gondol: „nem más ez, mint átlátszó ürügy a háborúra...” – és csakugyan, mennyivel lehetőbb ez, mint a voltaképpeni igazság, vagyis az, hogy ennek az egésznek a hátterében egy Izraelből elrabolt kis rabszolgány áll! De Elizeus értesül valahogyan az esetről, és üzen, hogy fogadja Naamánt. És ott, a próféta házában újabb pofon vagy inkább balegyenes várja ezt a nagy embert, akinek gyógyulása nemzeti ügy, és csaknem diplomáciai bonyodalmakat okoz. Elizeus háza előtt senki nem várja. Senki sem esik hanyatt se a hírnevétől, se a pénzétől. Hiába szervezte le olyan ügyesen ezt az utat, kiderül, hogy zsebében az ajánlólevéllel és a szekér pénzzel, amit magával hozott, semmire sem megy.

Menj és fürödj meg hétszer a Jordán vizében! Naamán pedig arra gondol, hogy ez csak valami ízetlen tréfa lehet. Így lehetetlen meggyógyulni: „Egek, mekkora butaság volt ide jönni! Ha már olyan egyszerű ügy ez, hogy csak meg kell fürödnöm, arra ennél a zavaros, iszapos Jordánnál sokkal jobbak Damaszkusz folyóvizet.” De szolgálai unszolására végül mégiscsak elindul a Jordán felé. Képzelnék csak el ezt a jelenet. Lássuk úgy, ahogyan a szolgálai láthatták. Azért az elég komikus lehetett, ahogy ez a nagy ember lekászálódik a lóról, levetkőzik, és aztán hétszer egymás után megmártózik a Jordán épp az imént lesajnált, zavaros, iszapos vizében. Nyíltan nevetni aligha mertek a szolgálak, de hogy hangtalanul kuncogtak, az majdnem biztos. Hát nem megmosolyogtató, amikor egy nagy ember hirtelen csak ember lesz? Nem hatalmasok barátja, nem pénzzel kitémőtt

nagyúr egy olyan mesterséges világban, mint a damaszkuszi királyi (hold)udvar, hanem egy ember, aki a zavaros Jordánban fürdik. Mintha csak egy szurtos izraeli kisleány lenne, valamelyik sáros, közeli faluból, aki kiszökött fürödni egyet a Jordánban.

Csakhogyan közben történik valami egészen rendkívüli. Naamán megtisztul. Nem a Jordán vizében és nem a Jordán vizétől. Ezt ő maga is pontosan tudja. Visz néhány zsáknyi földet Izraelből, hogy oltárt építhessen belőle Istennek, de nem vizet a Jordánból. Már tudja, hogy a tisztulásnak semmi köze nincs a Jordán vizéhez. Megtisztulása valójában már otthon, Damaszkuszban elkezdődött. Elkezdődött az első meglepetéssel, vagy ha úgy tetszik pofonnal, ami akkor érte, amikor kiderült, hogy az izraeli kis rabszolgalány fontosnak tartotta az ő gyógyulását. Naamán fokozatosan szembetalálja magát egy olyan világgal, ahol nem a pozíció, a pénz, a látszat számít; egy olyan világgal, amiben van segítőkészség és önzetlenség; egy olyan világgal, amelyben Isten jelen van és megmutatkozik. Naamán tisztulása azt is jelenti, hogy visszanyeri valódi emberi arcát, vagy ami ugyanaz: arcának istenképűségét. Azt az arcot, amit az a mesterséges világ, amiben élt, a hatalom, a csillogás, a mindenáron látszani akarás, a görcsös vágy, hogy mindent kézben tartson és irányítson, eltorzított és elcsúfított. Ennek a lepra csupán külső megjelenése volt. Naamán már azt is tudja, hogy miként őrizheti meg lelki békéjét és egészségét. Azt mondja Elizeusnak: most már tudom, hogy nincs más Isten Izrael Istenén kívül, bocsássa meg nekem az Úr, amikor királyom oldalán meg kell hajolnom a bálvány előtt. Szóval Naamán tudja: úgy lehet megőriznünk lelki épességünket, hogy nem veszünk részt a szívünkkel abban, amiről tudjuk, hogy kevésbé fontos vagy egyenesen hamis. Igen, tudjuk, hogy szükségünk van pénzre, tudjuk, hogy nem lehet megkerülni a pénzkérdést, tudjuk azt is, hogy fontos a társadalmi vagy egy közösségen belüli megbecsültségünk, de nem ezeken csügg a szívünk.

Naamánban egy olyan embert ismerhettünk meg, akinek meg kellett tanulnia elengedni a kényszeres irányítást az élete felett. Meg kellett tanulnia, hogy a világ nem rezervátum, nem egy széltől is óvott hely, igen, van a világban lepra is. De közben azt is megtanulta, hogy mi az, ami igazán számít, melyek a valódi értékek. Ha úgy tetszik: miközben fokozatosan elvesztette életét, megnyerte azt. Pontosan úgy, ahogy Jézus tanította.

Nem tudom, hogy miért lett a világ hirtelen ilyen veszélyes hely. Nem tudom, miért kell úgy élnünk, mintha leprások lennénk. Azt tudom, hogy nem minden Isten akarata, ami a világban történik; elég sok minden történik a világban, amire nem mondhatjuk azt, hogy Isten akarata szerint történt, és mégis: semmi nem dolgozhat hosszú távon Isten akarata ellen. Ez annyit jelent, hogy

Isten mindenből ki tud hozni valami jót. Lehet dühöngeni azon, hogy elveszítettük az irányítást az életünk felett, kétségbe lehet esni azon, hogy hirtelen mennyire tehetetlenek, fölöslegesek lettünk, de ez a helyzet, amiben élünk, ajándék is lehet. Éppen azért nyerhetjük vissza emberi arcunkat, hogy nem akarunk mindenáron mindent kézbe tartani, nem akarunk mindent a hatalmunk alá hajtani, nem akarunk mindent és mindenkit leuralni.

Sok leprás volt – mondja Jézus szülőföldjén, Názáretben – Izraelben Elizeus idejében, de egyikük sem tisztult meg, csak a szír Naamán. Sok dühöngő, eltorzult, sértődöttségtől, gyűlölettől elcsúfított ember él a világban. Mi legyünk azok között, akik megtisztulnak! Ámen.

Vigasztalások: vigasztalás szomorúságban

„Miután ettek, így szólt Jézus Simon Péterhez: Simon, Jóna fia, jobban szeretsz-e engem, mint ezek? Ő pedig így felelt: Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged! Jézus ezt mondta neki: Legeltesd az én bárányaimat! Másodszor is megkérdezte: Simon, Jóna fia, szeretsz-e engem? Ő ismét így válaszolt: Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged. Jézus erre ezt mondta neki: Őrizd az én juhaimat! Harmadszor is szólt hozzá: Simon, Jóna fia, szeretsz-e engem? Péter elszomorodott, hogy harmadszor is megkérdezte tőle: Szeretsz-e engem? Ezért ezt mondta neki: Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged. Jézus ezt mondta neki: Legeltesd az én juhaimat! Miután ezt mondta, így szólt hozzá: Kövess engem!” (Jn 21,15–17.19b)

Ma – folytatva *Vigasztalások* című sorozatunkat – a szomorúságról lesz szó. Annak is egy különlegesebb fajtájáról, amikor az ember bűnei miatt szomorkodik; amikor szomorú és összetört, mert kiderült, hogy nem az az ember, akinek hitte magát. Megbukott hitből, hűségből, szeretetből.

Szeretsz-e engem? – ezt kérdezte Jézus Pétertől, amikor húsvét után harmadszor jelent meg. Erre a találkozásra különös körülmények között került sor. A fejezet elején arról olvasunk, hogy Péter néhány társával elmegy halászni. Péter és a többiek újra otthon vannak, Galileában, abban a környezetben, ahol Jézus elhívta őket. Talán arra gondolnak: elég volt az álmokból, az illúziókból, az asszonyok fecsegéseiből; igen, persze, láttuk Jézust, de olyan valóságosnak voltak azok a találkozások, rá se ismertünk egyből, ki tudja, nem csaltuk-e magunkat, megyek halászni – mondja Péter. Ebben a történetben minden olyan ismerős: a sikertelen halászat, Jézus a parton, ahogy ugyanazt mondja, mint néhány évvel korábban. Ismerős az is, hogy leülnek enni, s miként annyiszor, most is hal és kenyér van terítéken. És a történet vége is ugyanaz, mint először: Jézus most is azt mondja, hogy kövess engem.

Szeretsz-e engem? – kérdezi Jézus Pétertől. Egymás után háromszor kérdezi meg, és Péter egyre szomorúbban, a végén már nagyon szomorúan mondja: „Uram te mindent tudsz, tudod azt is, hogy szeretlek”. De miért kérdezi ezt Jézus, és miért háromszor? Ha valaki valamit megígér nekünk, és mi többször is rákérdezünk, hogy csakugyan megteszed-e, az azt jelenti: nem bízunk benne, kételkedünk a szavában. Vajon Jézus kételkedne Péter hitében, kitartásában, komolyságában? Joggal tenné, mert Péter háromszor is megtagadta Mesterét. Ő, akiről Jézus azt mondta: „te Péter vagy, kőszikla, és én rád építem az én egyházamat”. Mármint nem Péterre, az emberre, hanem arra a hitre, amit Péter megvallott („te vagy a Krisztus”), és amire Jézus válaszul azt mondta, hogy ez az a szikla, amire felépülhet az ő egyháza. Vajon amikor Jézus azt kérdezi Pétertől, szeretsz-e engem, azt kérdezné: építhetem-e a hitedre, a hűségedre, a kitartásodra, a bátorságodra az egyházamat? Azok után, hogy többször is megtagadtál? Ezt firtatná esetleg Jézus? De hát Jézus egészen pontosan tudja, hogy kicsoda Péter, és ezen a ponton Péter maga is tudja, hogy kicsoda ő valójában. Már tudja, hogy nem az a rendíthetetlen, tántoríthatatlan tanítvány, akinek hitte magát – erre megtanította a nagycsütörtök –, de nem is az az ember, aki megmaradna a tagadásban, aki ne ismerné fel bűnét és ne tudná elsíratni azt. Ezt is nagycsütörtök éjszakáján tanulta meg.

Péter kicsit hebrencs, hirtelen és indulatos ember. Ő az egyetlen, akinél kard van, és használja is. Péter az a fajta ember, aki előbb beszél, cselekszik és csak aztán gondolkodik. Péter szereti a nagy szavakat, a látványos ígéreteket, és őszintén is gondolja, amiket mond, csak éppen a szavakból nem lesznek tettek. Ilyen ember ő? Ilyen is! De ugyanakkor olyan ember, aki Jézus egyetlen szavára otthagyja a halászhálókat. Ő az, aki először sejtje meg és mondja ki, hogy Jézus több is, más is, mint csupán próféta. Ő az, aki húsvét hajnalán együtt szalad Jánossal a sírhoz. És most is, a hírre, hogy Jézus áll a parton, gondolkodás nélkül a tengerbe veti magát, hogy mielőbb kiérjen a partra. Minden hibája ellenére őszintén ragaszkodik Jézushoz. Szóval, Péter mi vagyunk.

Mi vagyunk azok, akiknek az életében több az ígéret, az ünnepélyes fogadalm, a jó szándékú elhatározás, mint a cselekedet. Mi vagyunk azok, akik számtalanszor tagadtuk már meg Jézust. Mert mi is történt azon az éjszakán? Az, hogy Péter az arcul vert, megalázott, megvádolt Jézust már nem akarta ismerni. Amikor azt mondja, hogy nem ismerem azt az embert, azzal azt mondja, amit gondol és érez. Fel se tűnne neki, hogy mennyire megszakított minden közösséget Jézussal, ha nem szólna a kakas, és Jézus nem nézne rá. Hányszor tagadtuk meg úgy a Mestert, hogy észre se vettük! De sokszor megtörtént, és de sokszor meg fog még történni, hogy jön felénk Jézus a kicsikben, a pályaszélre állítottak-

ban, a vigasztalásra, gyöngédségre szorulóknak, az éhezőkben és szomjazókban, az igazságra éhezőkben és szomjazókban is, és mi nem ismerjük fel őt. Ilyenek vagyunk? Ilyenek is! De azok is vagyunk, akiknek fontos Jézus. Azok is vagyunk, akik elsíratjuk bűneinket, akik sok-sok eséssel, vargabetűvel az életünkben Jézust akarjuk követni. Igen, mi vagyunk Péter, akikre és akiből épül Jézus egyháza.

Szeretsz-e engem? Miért kérdezi ezt Jézus és miért háromszor? Lukácsnál azt olvassuk, hogy Jézus a harmadik kakasszó után megfordul, és rátekint Péterre. Vajon mi volt a Jézus tekintetében? Mit üzent az a tekintet Péternek? „Fel a fejjel Péter. Nem történt semmi. Megy az élet tovább. Ne vedd ezt az egészet anynyira a szívedre.” Ezt üzenté volna? Egyáltalán nem. Miután Jézus Péterre nézett, és Péter visszanézett Jézusra, kiment a főpap udvarából, emlékezett és sírt. Jézus tekintete emlékezteti Pétert a bűnére. És Péter szembenéz a bűnével. Nem mentegetőzik, hogy a körülmények, a hangulat, a helyzet, a szolgálólány és a többiek, akik nem hagytak békén, ők a hibásak; meg sors, amit nem kerülhettem el, mert nem megmondtad-e, Uram, hogy megtagadlak háromszor is. Meg se próbálja elkenni, elmaszatozni a bűnét: nem nagy ügy, végül is csak annyi történt, hogy nem mondtam el, ismerem Jézust; nem dőlt össze a világ. Jézus úgy nézett Péterre, hogy Péter csak egyet tehetett: emlékezett és keservesen sírt.

És nagyon szelíden, nagyon finoman – én úgy képzelem, kicsit mosolyogva is – ott, a Genezáret tavánál Jézus megint csak emlékezteti Pétert a tagadására. Másképp, mint nagycsütörtök éjszakáján, amikor megfordult és ránézett. Háromszor kérdezi meg: szeretsz-e engem? Pontosan tudja, hogy Péter gondolatban már százszor is visszament a főpap udvarába, újra meg újra levetítette magában a szomorú jelenetet, azon tépelődve, hogy mi lett volna, ha... mi lett volna, ha azt mondom, hogy ismerem Jézust? Mi lett volna, ha legalább az első kakasszó után visszaemlékezem arra, hogy mit is mondott Jézus, és összekapom magam? Jézus arra próbálja rávezetni Pétert, hogy a múltba nem lehet visszamenni, a múltat nem lehet jóvá tenni, nem lehet megváltoztatni. Nem lehet már azt válaszolni a szolgálólánynak és a többieknek, hogy igen, ismerem azt az embert, szeretem azt az embert, azért vagyok itt. Ezt nem lehet. De itt és most, a jelenben, itt a Genezáret partján lehet azt mondani, hogy szeretlek, Uram. A múlt nem törlődik el, nem is kell, hogy eltörlődjön, de ha szeretsz – mondja Jézus –, ha nagyon szeretsz, akkor a múltad nem lehúzó, hanem továbblendít. Különös dolog ez: ha szembe tudok nézni a múltammal, a bűneimmel, ha nem tagadom le és nem maszatozom el, akkor a bűneim nem lehúznak – ahogy ez várható lenne – hanem emelnek. Felemelnek Jézushoz. Akkor mindazt, ami megtörtént, és amin

már nem tudok változtatni, azt beépítem az életembe, tanulok belőle, továbblépek – tanítvány maradok. Erre akarja Jézus rávezetni Péter.

És még valamire. Mégpedig arra, hogy Jézust szeretni nem ünnepélyes fogalom, szép szavakba csomagolt ígéret, végsősoron nem is csak hitvallás, hanem szolgálat. Jobban szeretsz-e engem ezeknél – kérdezi Jézus, és Péter emlékezik. Emlékszik, hogy azt mondta Jézusnak: ha a többiek meg is botránkoznak és szét is futnak, ő a végsőkig kitart. A húsvét előtti Péter erre a kérdésre ezt válaszolta volna: igen, Uram, jobban szeretlek téged, mint ezek. De most nem így válaszol. Szomorúan, egyre szomorúbban csak annyit mond: te mindent tudsz, Uram, tudod azt is, hogy szeretlek téged. Péter visszaemlékszik heveskedésére, arra is, hogy mi lett abból, és most már érti: a szeretet nem egy nagy indulat, heveskedés, ígéret túlfűtött, izgatott szavakkal, hanem szolgálat. Mit mond Jézus? Legeltesd az én juhaimat. Jézust szeretni annyi, mint őrizni azokat, akik ránk vannak bízva, akikhez közünk van, akikkel együtt élünk. Jézust szeretni annyit tesz: tartozom egy életen át azoknak, akikkel együtt, egy közösségben élek, tartozom a jóssággal, szelídséggel, türelemmel, megbocsátással.

Végül még csak annyit, hogy a nagycsütörtöki történet ellenpontját az Apostolok cselekedeteiben olvassuk. Pétert és Jánost börtönbe veti a Nagytanács, majd szabadon engedik, de keményen rájuk parancsolnak, hogy ne beszéljenek és ne tanítsanak a Jézus nevében. Ekkor Péter azt mondja: *nem tehetjük*. Nem tehetjük, hogy ne mondjuk el, amit láttunk és hallottunk (ApCsel 4,13–22). Ez a történet arról (is) szól, hogy Péter megértette: mire akarja őt rávezetni Jézus. Nagycsütörtökön bizonygatja, hogy ha mindenki más, én akkor se, de érezzük: ez csak amolyan nagyotmondás, és Jézusnak lesz igaza. De amikor azt mondja a vallási vezetők előtt, hogy nem tehetjük, ezek már nem üres szavak. Ezek mögött már ott van az egész ember, aki csöndesen kimondja azt, amit ki kell mondania, és aztán helyt áll. Nem valamiféle hősiességből vagy csak azért is, nem azért, hogy megmutassa, nemcsak tagadni képes, hanem mert ez az élete. Az az élete, hogy követi Jézust. Azért teszi, amit tesz, mert szereti Jézust.

Azt kérdezte ma Jézus tőlünk: szeretsz-e engem? Lehet erre szép vallomásokkal, ígéretekkel válaszolni, ezeknek is helye van, de a legszebb választ mégse szavakkal lehet adni, hanem úgy, hogy követjük őt. Ámen

Vigasztalások: vigasztalás szegénységben

„Ekkor így szólt hozzá az ÚR igéje: Kelj föl, és menj el a Szidónhoz tartozó Sareptába, és maradj ott! Én megparancsoltam ott egy özvegyasszonynak, hogy gondoskodik rólad. Fölkelt tehát, és elment Sareptába. Amikor a város bejáratához érkezett, éppen ott volt egy özvegyasszony, aki fát szedegetett. Odakiáltott neki, és ezt mondta: Hozz nekem egy kis vizet valamilyen edényben, hadd igyam! Amikor az elment, hogy vizet hozzon, utánakiáltott, és ezt mondta: Hozz nekem egy falat kenyert is magaddal! De az asszony így felelt: A te Istenedre, az élő ÚRra mondom, hogy nincs miből. Csak egy marék liszt van a fazekamban, és egy kevés olaj a korsóban. Éppen most szedegetek pár darab fát, hogy hazamenve kisüssem azt magamnak és a fiamnak. Azt most megesszük, azután meghalunk. Illés azonban ezt mondta neki: Ne félj, csak menj, és tégy úgy, ahogyan mondtad; de előbb készíts belőle egy kis lepényt, és hozd ki nekem! Magadnak és a fiadnak csak azután készíts! Mert így szól az ÚR, Izráel Istene: A lisztesfazék nem ürül ki, és az olajkorsó nem fogy ki addig, amíg az ÚR esőt nem bocsát a földre. Az asszony elment, és Illés szavai szerint járt el. És evett ő is meg az asszony és a háza népe is mindennap. A lisztesfazék nem ürült ki, az olajkorsó sem fogyott ki az ÚR ígérete szerint, ahogy igéjében, Illés által, megmondta az ÚR.” (1Kir 17,8–16)

Mitől szoktunk leginkább félni? Persze, embere válogatja, hogy mitől, ezért aztán nehéz is lenne rangsorolni a félelmeket. Félünk a betegségtől, a tehetetlenségtől, a haláltól, aztán félünk a magánytól, és ezerféle más dologtól. A Szentírásban több mint háromezreszer kerül szóba így vagy úgy a halál, valamivel több mint százszor a betegség – és ez már önmagában is jelzi, hogy milyen félelmek szoktak leginkább gyötörni minket. A félelmek toplistáján első a halálfélelem, a

harmadik a betegség. És a második? Igen, jól sejtik: a második hely a szegénységé. Több mint kétszázszor hozza szóba a Szentírás.

Nem szívesen valljuk be, talán még magunknak sem, de félünk a szegénységtől. Félünk a nyomortól. Mostani helyzetünkben még inkább félünk. Fél a milliomos, hogy koldusbotra jut, és fél a koldus, hogy elveszíti még koldusbotját is. Mert mindig van lejjebb. Nincs olyan, hogy valamit ne lehetne még elveszíteni, még ha az a valami egy kartondoboz is, amibe éjjelente bevackolja magát a hajléktalan. Félünk a szegénységtől, mert tudjuk, hogy „a szegényt még barátja is megutálja” (Péld 14,20). Ezt a Szentírás mondja. Félünk, mert tudjuk, hogy milyen keményen beszél szegénnyel a gazdag, és még keményebben az, aki a szegénységből vergődte ki magát, aki alig módosabb a szegénynél. Olyan az, mint a felhőszakadás (Péld 18,23; 28,3). Ezt is a Szentírás mondja. De azt is mondja a Biblia, hogy az Úr nem utálja a szegényeket, felkarolja ügyüket, gondot visel rájuk, meghallgatja és megerősíti őket. Mai történetünk is arról szól, hogy Isten nem feledkezik el a szegényekről. Arra biztat ez a történet, hogy ne féljünk a szegénységtől, és ne féljünk a szegénységben.

Kívánni természetesen nem kell a szegénységet, ahogy a betegséget sem, de számolni vele, hogy megérkezhet hivatlan vendégként az életünkbe, nemcsak lehet, hanem talán kell is. Fel lehet valamelyest készülni a szegénységre. Lehet lélekben szoktatni magunkat hozzá. A böjt például talán arra is jó, hogy kipróbáljuk: milyen szegénységben élni. Milyen hetekig nem enni húst. Úgy élni, mintha semmink nem volna. Úgy élni a világ javaival, mintha nem élnénk vele. Hogyan is mondja Pál apostol? *Ismerős* vagyok az éhezéssel is, a szűkölködéssel is. Eredetileg ugyan nem egészen azt mondja Pál, hogy ismerőse a szűkölködés, mégis jó és helyénvaló ez a fordítás: ismerősöm a szegénység, találkoztunk már, nem vagyunk egészen idegenek egymásnak.

Ha valamit nem ismerünk, vagy csak hírből ismerünk, ijesztő és félelmetes lehet. Mi pedig nem ismerjük, vagy csak hírből ismerjük a szegénységet. Ezért aztán nagyon ránk tud ijeszteni. Félünk tőle. Ebben a történetben, ami olyan, mintha egy tanmese lenne, mi most egy kicsit közelebről is megismerkedhetünk a szegénységgel. Ez a történet egy kicsit beavat minket a szegénységbe. Azt fogjuk kérdezni, hogy mit tanulhatunk meg a szegénységben. Milyen tapasztalások, milyen élmények várhatnak ránk a szegénység állapotában? Kiderülhet, hogy egyáltalán nem olyan ijesztő és félelmetes a szegénység, mint ahogyan – jóllakva és bővelkedve – gondolnánk.

De csakugyan nem ijesztő és félelmetes a szegénység? Hát van annál ijesztőbb, mint amit ez az – egyébként pogány – özvegyasszony mond? Van még egy marék lisztem, egy kevéske olajom, sütök belőle valamit magamnak és a fiam-

nak, azt most megesszük, és azután meghalunk. Mit jelent ez? Azt, hogy a szegénységben nem lehet jövőt tervezni. Nem lehet azt mondani, hogy holnap ezt vagy azt teszem. Egy marék liszttel a fazékban még másnapra se lehet tervezni. Miért, tele kamrával lehet? Ti azt mondjátok – olvassuk Jakab apostolnál –, hogy ma vagy holnap elmegyünk abba a városba, és ott töltünk egy esztendő, kereskedünk és nyereséget szerzünk. Pedig azt sem tudjátok, mit hoz a holnap. Pedig az életetek olyan, mint a lehelet, egy kis ideig látszik, aztán eltűnik. Az, hogy mi szépen, tollal papíron megtervezhetjük az életünket: ábránd és képzelgés. De több is hiú képzelgésnél: önhittség és elbizakodottság. A szegénységben ez az illúzió, hogy mi minden körülmények között meg tudjuk szervezni – divatos szóval: menedzselni tudjuk – az életünket, szertefoszlik.

Szóval, a szegénységben alázatot lehet tanulni. Az alázat latinul így van: *humilitas*. Ez a *humus*, föld szóból származik. Igen, földből, földből is vagyunk. Függsünk a földtől, függünk az esőtől és a napfénytől. Végsősoron függünk Istentől. Nincsenek örökre vagy akár életre szóló garanciák. Nincs olyan, hogy ha tél, akkor hó, ha tavasz, akkor eső. Izraelben az idő alatt, amíg Illés Sareptában tartózkodott, három évig nem volt eső. Nem tudunk esőt, napfényt, hideget vagy meleget csinálni. Abból tudunk valamit csinálni, amit kapunk. Ha pedig nem kapjuk, megáll a tudományunk. Szóval kiderül, hogy a szegénység valójában az ember természetes állapota. Semmit nem hozunk a világba, és semmit nem viszünk ki a világból. Amink van, mindaz, amit magunkénak szoktunk mondani, igazából nincs a hatalmunkban. A régiek úgy mondták, hogy az embernek csak a saját lelke van hatalmában. Mi tudjuk, hogy még az sem. Testestül-lelkestül, élünk vagy halunk, az Úr vagyunk. Ez az első – mondjuk így – lecke, amit megtanulhatunk a szegénységben. Nem mondom, hogy kellemes élmény azzal szembesülni, hogy a szegénység a mi természetes állapotunk; hogy természetünkél fogva, mint az állatok, mint minden élőlény, szegények vagyunk. Egyáltalán nem kellemes. Nem kellemes, ha le kell számolni egy illúzióval, egy szép hazugsággal. Nem szívderítő búcsút mondani annak az ábrándnak, hogy kézben tarthatjuk és megtervezhetjük az életünket.

De a szegénységnek ebben az állapotában – és ez már nagyon is lelket simogató élmény – az ember fogékonnyá válik a csodára. A csodák mindig a nyomorúságban teremnek: betegségben, szorult helyzetben, kiúttalanságban, akkor – mondhatnánk – amikor megáll az ész; amikor nem tudjuk, hogy hogyan tovább. Ritka az a csoda, amelyik nem valamilyen szükségben történik. Aztán a csoda valójában mindig jel. Így is nevezi az Újszövetség: jel. Nem az a lényege, hogy elkápráztasson, hogy aztán ámulj és bámulj, hanem az, hogy megmutassa, jelezze, hogy Istennél *van* megoldás.

Mi kell a csodához? Hát, kell egy másik ember. Anélkül nem megy. A bet-hesdai nyomorék mondja: nincs emberem. Amíg nincs emberem, vagy én magam nem leszek valakinek az embere, addig nem történik csoda. Ehhez a csodához, ami Sareptában történik, kell Illés és kell az özvegyasszony. Milyen szépen egymásra bízta őket Isten! Az özvegyasszony nem is tudja, hogy Isten az ő gondoskodására bízta a prófétát, csak akkor jön rá erre, amikor kiderül, hogy az a marék liszt mégse az utolsó marék. Illés tudja, hogy Isten őt három esztendőn át egy pogány özvegyasszony gondjaira bízta, de ő is csak akkor tudja meg, hogy ez az özvegyasszony éppen az a fát gyűjtögető asszony, amikor utolsó marék lisztjéből és kevéske olajából először neki süt lepényt. És ebből máris látszik, hogy mi kell még a csodához. A csodához önzetlenség, nagylelkűség is kell. Azt a marék lisztet, kevéske olajat, azt a két halat vagy öt kenyeret fel kell ajánlani: Isten kezébe kell tenni. Különben nincs csoda.

A szegénységben könnyebben megtanulható a nagylelkűség és a szolidaritás. Ha csupán két halad van, néhány kenyered, egy sütésre való liszted, ott nincs értelme a kuporgatásnak. Ha ilyen kevesed van, az felszabadít. Megérted, hogy semmi értelme a zsugoriságnak. Megérted azt is, hogy egyedül kevés vagy, a másakra szorulsz. Egyébként is egymásra vagyunk utalva – fussunk csak át gondolatban egy napot: mit tudnánk mi egyes-egyedül megcsinálni? –, de a szegénységben ez a mi egymásrautaltságunk jobban látszik. És bármilyen furcsa, a szegénységben megtanulsz nem szorongani. Jaj, mennyit szorongunk! Mert anynyi mindenünk van, amit el lehet veszíteni, amit megehet a rozstda, vagy ellophatnak a tolvajok. Én nyomorult és szegény vagyok – mondja a zsolnárszerző –, de gondol rám az Úr. Ha alig van valamid, nem szorongsz, mert nap mint nap azt éled át, hogy gondol rád az Úr. Nap mint nap azt éled át, hogy mindig kapsz anynyit, amennyi elég. Naponként átéled, hogy elég neked az Úr kegyelme. Nem tudom másként mondani: könnyű leszel, pontosabban könnyű lehetsz és gondtalan, mint a liliumok és a madarak Jézus példázatában. A helyzeteden ez nem változtat: szegény és nyomorult vagy, de gondol rád az Úr. Nem ürül ki a lisztesfazék, és nem fogy ki az olajoskorsó. Szegény és nyomorult maradt a sareptai özvegyasszony is, nem nyitott kiskereskedést, de gondolt rá az Úr, úgy ahogy ígérte: a lisztesfazék nem ürült ki, és nem fogyott ki az olajoskorsó sem.

A szegénységnek, a nyomorúságnak, a kilátástalanságnak sok arca van. Bizonyos, hogy a szükségnek valamilyen formáját, így vagy úgy, nekünk újra meg újra át kell élnünk. De az is bizonyos, hogy sokunknak van ehhez a mai történethez hasonló történetünk. Valamilyen csodás történet. Lehetne arról úgy is mesélni, hogy szerencsénk volt, hogy jókor voltunk jó helyen, hogy éppen idejében jött el valami vagy valaki az életünkbe, de mi tudjuk, hogy olyankor, amikor egy-

szer csak volt *emberünk*, amikor szinte szívfájdító önzetlenséggel és nagylelkűséggel találkoztunk, Isten jött közel hozzánk. Ugye, hogy van ilyen történetünk? Nos, ha a szegénység hívatlan vendégként megérkezne az életünkbe, merítsünk erőt ezekből a korábbi tapasztalatokból.

Ne féljünk, hiszen már átéltük, többször is, hogy a liszt nem fogyott el. Úgy, ahogy megígérte Isten azoknak, akik benne bíznak. Mi pedig holnap is, a holnapokban is ugyanannak az Istennek a tulajdonai leszünk. Ámen

Vigasztalások: vigasztalás kudarcban

„Pál ekkor kiállt az Areopágosz közepére, és így szólt: Athéni férfiak, minden tekintetben nagyon vallásos embereknek látlak titeket, mert amikor bejártam és megtekintettem szentélyeiteket, találtam olyan oltárt is, amelyre ez volt felírva: AZ ISMERETLEN ISTENNEK. Akit tehát ti ismeretlenül tiszteltek, én azt hirdetem nektek. Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami benne van, aki mennynek és földnek Ura, nem lakik emberkéz alkotta templomokban, nem szorul emberi kéz szolgálatára, mintha hiányt szenvedne valamiből, hiszen ő ad mindenkinek életet, lehetet és mindent. Az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakjon az egész föld színén, meghatározta elrendelt idejüket és lakóhelyük határait, hogy keressék az Istent, hátha kitapinthatják és megtalálhatják, hiszen nincs messzire egyiküinktől sem, mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk. Ahogy a ti költőitek közül is mondták némelyek: »Bizony, az ő nemzetsége vagyunk.«” (ApCsel 17,22–28)

Kicsit illetlen a kérdés, de hadd kérdezzem meg: tetszett nekünk Pálnak ez az athéni prédikációja? Nem lenne csoda, ha első hallásra le is vett volna a lábunkról. Mert ez egy mesterien felépített beszéd. Figyeljük meg, hogy milyen bravúrosan, ragyogóan kezd az apostol. Meglátogattam templomaitokat – mondja –, és láttam egy olyan oltárt, melyre az van felírva, hogy az ismeretlen Istennek. Én most azt hirdetem nektek, akit ti ismeretlenül tiszteltek. Aztán meg micsoda pompás hallgatósága van Pálnak! Sztoikus és epikureus filozófusok hallgatják, a város színe-java. És micsoda helyszínen prédikál: vidéki zsinagógák után az athéni Akropoliszon. Olyasmi ez, mint egy énekesnek a milánói Scala. Olyan, mintha kőművesként a Notre-Dame restaurálásán dolgozhatnánk. Mintha Schumacher a mi műhelyünkbe járna autót szervizelni. Mintha én, protestáns létem-

re, a Szent Péter téren prédikálhatnék. És még valami. Ezt a beszédet körülbelül két perc alatt olvastam fel. Pál hallgatósága nyilván nem azért mászta meg az Akropolisz meredek dombját, hogy meghallgasson egy nyúl farknyi beszédet. Szinte biztos, hogy ez egy hosszú beszéd volt, olyan, amibe bele lehetett szólni, bele lehetett kérdezni. Olyasmi, amire ma azt mondanánk: interaktív nagyelőadás a keresztény hitről. Amit itt olvasunk a Cselekedetek könyvében, az csak rövid összefoglalása, néhány mondatos kivonata csupán Pál nagyívű prédikációjának. Szóval, együtt van minden: egy remek, mesterien felépített beszéd, érdeklődő, kíváncsi, az újdonságra nyitott hallgatóság, tökéletes helyszín és elegendő idő is arra, hogy az ember nyugodtan elmondhassa, amit el akar mondani... Pál apostol pedig – ha szabad így mondani – Athénban nagyon is formában van. Olyan, mint egy sakkmester, aki egyszerre több játékkal játszik, és udvarias mosollyal mindeniknek mattot ad. És mit olvasunk az igeszakasz végén? Alig néhány ember csatlakozik Pálhoz. Meg tudná számolni őket az egyik kezén. Athénban nem alakul gyülekezet. Nincs mit szépíteni: Pál athéni beszéde hatalmas kudarc. Pedig minden együtt volt a sikerhez.

Ma a kudarcról lesz szó. A kudarcotól való félelemről. Hogy nem próbálkozunk, nem tapogatózunk, nem keressük a megoldásokat... mert kudarcot vallhatunk, mert úgysem sikerül. És akkor azt kellene gondolnunk magunkról, hogy szerencsétlenek vagyunk. Akkor ugye a föld alá kellene süllyednünk szégyenünkben. Vagy próbálkozunk, de ha nem sikerül, vagy nem úgy sikerül, ahogyan elképzeltük, akkor összetörünk. Akkor vége a világnak. A kudarc az az érzés, hogy az égvilágon semminek semmi értelme. Ahogy a Prédikátor mondja: minden hiábavalóság, haszontalanság, szélharapás. Megpróbáltam – mondja a Prédikátor –, milyen az öröm, és élveztem a jót. De kitűnt, hogy ez is hiábavalóság. A nevetésre azt kellett mondanom, hogy esztelenség, az örömré pedig azt, hogy mit sem ér (2Préd 1–2). Nagyszerű dolgokat csináltam, de amikor visszaneéztem mindarra, amit csináltam, kitűnt, hogy az egész hiábavalóság és haszontalan erőlködés. Ismerős érzés, nem? Mintha maga az élet lenne egy nagy kudarc. Mintha egész életünk, úgy, ahogy van, vakvágányon lenne. Tologathatjuk előre, hátra, de mintha nem lenne értelmes cél, mintha nem lenne semmiféle biztos irány, amerre érdemes volna haladni. Akkor hát mi a teendő? Nincs hát jobb dolog – ezt is a Prédikátor mondja –, mint ha az ember eszik, iszik és jól él a munkájából (Préd 2,24a). Nahát – mondhatnánk –, ilyen okés dolgokat is tud mondani a Biblia? Miért is nem olvastam én eddig? Nos hát, még ennél is jobb dolgokat tud mondani a Szentírás. A Prédikátor így folytatja: de beláttam, hogy Isten kezéből jön ez is. Mert ugyan ki ehetik, és ki lehet vígan nélküle? (Préd 2,24b–25) Igen, ez az alapprobléma. Isten nélkül nincs derűnk, nincs békessé-

günk, és nincs biztonságérzetünk. Isten nélkül – idő kérdése – kiábrándultak, koravének, epések és csalódottak leszünk. Jó lenne tudni, hogy honnan jövünk, mi dolgunk a világban, merrefelé tartunk. Jó lenne tudni, hogy mire való az élet? Jó lenne tudni, hogy mit akarhatott, mit akarhat Isten a világgal, és mit akarhatott, mit akarhat azzal, hogy életet adott nekem?

Azt mondja Pál, hogy Isten kitapintható, megtalálható, hiszen nincs messze egyikünkől sem, benne élünk, mozgunk és vagyunk. Tőle származunk. Ahogy a görög költő mondta, és idézi is az apostol: az ő nemzetsége vagyunk. Ezek a filozófusok, epikureusok és sztoikusok pedig éppen azzal foglalkoztak, hogy kitapogassák az élet értelmét. Hogy valami használhatót, valami érvényeset mondjanak Istenről vagy az istenekről. Az epikureusok azt mondták, hogy az istenek – már ha egyáltalán vannak – távol vannak, és nem szólnak bele az ember dolgaiba. Az ember úgy élhet derűs életet, ha elkerüli a fájdalmat. Ha visszavonultan, rejtőzködve, mértékletesen él. Ha nem esik túlzásokba, mert a túlzások fájdalmat okoznak. Mit mondhatnánk? Ezek az epikureusok itt-ott rátapintottak az igazságra. A mértékletesség csakugyan jó dolog. Isten valóban távoli is. De vajon nem keseredik meg a szánkban a mértékletesen élvezett étel és ital, ha azt kell gondolnunk, hogy Isten nem törődik a világgal, bedobta a gyeplőt, mondván: csináljátok, kedveseim, ahogy tudjátok és akarjátok? Nem lesz-e az élet valahogy üres és tét nélküli, ha mi úgy tudjuk: végül minden egyre megy, semmiről, se jóról, se rosszról nem kell majd számot adni, s ha valami nem derült ki rólunk életünk során, soha többé már kiderülni nem fog? A sztoikusok azt mondták, hogy a világ, a természet és az Isten egy és ugyanaz. Az embernek a természet szerint kell élni. Bátornak és igazságosnak kell lenni. Nyugodt szívvel el kell fogadni, hogy majd beleolvadunk a természetbe: testünk a földdel, lelkünk a levegővel válik eggyé. Mit mondjunk? A sztoikusok is rátapintottak itt-ott az igazságra. Isten valóban közel van hozzánk. A bátorság és az igazságosság fontos dolgok. De mit gondoljunk a földrengésekről, szökőárról, árvizekről? Ha a természet és Isten egy és ugyanaz, hát akkor ezek jó dolgok, mert ezek mind-mind a természet művei. De nem leszünk így érzéketlenek az emberi szenvedésre, a tragédiákra? Miközben bátrak, türelmesek, bölcsék akarunk lenni, nem öljük ki magunkból az együttérzést, a szánalmat? És ha mindenki eggyé olvadhat majd a természettel, csakugyan olyan igazságos az a természet?

Az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette Isten – mondja Pál –, azért, hogy keressük őt, hátha kitapinthatnánk és megtalálhatnánk. De hát nem ezt csinálták ezek az epikureusok, sztoikusok és sokan mások is? Nem az igazságot, az élet értelmét, a boldogságot keresték? Na és mire jutottak? Van itt egy na-

gyon fontos szó: a kitapintani. Egyetlen egyszer fordul még elő a Szentírásban, amikor Jézus húsvét után azt mondja tanítványainak: tapintsatok meg, nézzetek meg jól, nézzétek meg kezeimet és lábaimat, hogy valóban én vagyok. Istent Jézusban lehet kitapintani. Ha meg akarod tudni, hogy kicsoda Isten, akkor Jézusra figyelj. Ha jól megnézed Jézust, megtudod, hogy Isten egyszerre van távol és közel. Megtudod, hogy szeretettel és irgalommal fordul a világ felé. Megtudod, hogy véleménye van a világ állapotáról, és lesz majd szava ahhoz is, hogy mit cselekedtél a világban. Megtudod, hogy Istennek testestül, lelkestül, szőröstül-bőröstül, mindenestül fontos vagy.

Ha pedig mi ilyenek tapintjuk, ilyenek látjuk az Istent, akkor az életünk nem lehet értelmetlen és haszontalan. Akkor az élet nem véletlen események összevisszasága. És ez hihetetlen biztonságérzetet ad az embernek. Valahogyan a helyére zökken az élete. És akkor már a kudarcoktól sem retteg. Tudja, hogy azokból tanulni lehet. Tudja, hogy a kudarcok tovább lendít(het)nek. Ahogy Pál sem roppant össze, és nem keseredett meg amiatt, hogy mekkora kudarc volt Athén, hanem továbbment Korinthusba. Valahogy úgy élünk a világban, mint a közmondásbeli szász, aki lován ül, és keresi. De ha kitapintjuk az Istent, ha megtaláljuk őt, ha tudjuk, hogy kimondhatatlan szeretettel szeret minket, csak azért, mert az övéi vagyunk, akkor már azt is tudjuk, hogy semmi olyan nem történhet velünk, ami a javunkra ne válhatna. Ezért aztán kudarc – abban az értelemben, hogy bármi is értelmetlen, haszontalan, szélharapás lenne – igazából nem is létezik.

Aztán, ha kitapintjuk Istent, ha megtaláljuk őt, az – hogy úgy mondjam – kommunikációs kudarcainkon is túllendít. Vagyis segít abban, hogy jobban megérthessük egymást. Mert nehezen szokott ez menni nekünk. Az athéniak kezdetben nagyon félreértik Pált. Azt gondolják, hogy idegen istenségeket hirdet. A feltámadásról, ami görögül így van: *anasztaszisz*, azt gondolják, hogy az valami istennő, Jézus társa. Arra is gondolnak, hogy Pál valami titkos tant hirdet, ami veszélyes is lehet, és felforgatja a közrendet. Figyeljük meg, hogy Pál milyen kedvesen, előzékenyen, igen: udvariasan beszél velük. Pedig ők elég gorombán bántak Pállal: megfogták és az Areopágoszra vitték. Pál azonban udvarias marad. Nem ront ajtóstól a házba. Nem kólintja fejbe őket az igazsággal. Pontosan tudja és el is ismeri, hogy ezeknek az epikureusoknak és sztoikusoknak valamit azért sikerült kitapogatniuk. Keresi a kapcsolópontokat azokkal, akiknek beszél, miközben egy pillanatra sem adja fel azt, amit igazságnak ismert fel. Valószínűleg sikeresebb lett volna, ha nem beszél a feltámadásról, amiről pontosan tudta, hogy az görög embernek bolondság, de neki fontosabb volt az, hogy ezek az emberek odataláljanak az élet forrásához; hogy a helyére zökkenhessen az életük.

Mi volt Pál titka? Hát az, hogy komolyan vette, hogy az egész emberi nemzetséget Isten *egy vérből* teremtette. Tudta, hogy Krisztusban nincs görög és zsidó, szolga és szabad, magyar és román, fehér és fekete. Hát nem ott bukjuk el egymás megértését, hogy nem látjuk a másik emberben a testvért? Ha jó szándékkal, testvéri érzéssel, empátiával közeledek a másikhöz, hát persze, hogy meg tudom érteni őt! És akkor már kezelni tudom az esetleges félreértéseket is. Hiszen még egy macska nyávogását is megértjük, ha odafigyelünk, nemhogy az embert, aki ugyanabból a vérből teremtett, mint mi magunk.

Nem tudhatom, hogy hányan küszködünk azzal a gondolattal, hogy az élet egy nagy kudarc. Értelmetlen katyvasz. Nem tudom, hányan félünk a kudarcoktól, s ezért aztán nem is próbálkozunk, nem is tapogatózunk, nem is keressük a megoldásokat. Nem tudom, hogy hányan roppantak már össze amiatt, hogy valami nem sikerült, vagy nem úgy sikerült, ahogyan elképzelték. Azt sem tudom, hogy hányan küszködnek kommunikációs kudarcokkal, családban, közösségben, vagy munkahelyen. De megoldásként jó szívvel tudom ajánlani azt, amit Pál ajánlott athéni hallgatóságának: tapintsátok ki, találjátok meg Istent. Ugyan ki ehetik, és ki lehet vígan nélküle? Lássátok be, hogy az öröm, a siker (vagy ami ugyanaz: áldás) csak Istennel lehetséges. Ámen.